

بررسی لایحه بودجه ۱۴۰۲

تحلیلگر: زرین

آشنایی با بودجه

ساختار کلی بودجه: معرفی کتابچه ها

معمولا بودجه دولت در قالب ۴ کتابچه تدوین می شود:

- ماده واحده و جداول کلان:

در این کتابچه ماده واحده، تبصره های بودجه، جداول کلان، جدول تفصیلی درآمدهای دولت، اعتبارات دستگاههای اجرایی، بودجه استانها و... ارائه می شود.

- پیوست ۱: اعتبار طرح های تملک داراییهای سرمایه ای:

در این بخش فهرست طرح های عمرانی ملی ارائه می شود. در قسمت دوم این پیوست، طرح های پیشنهادی دولت برای اجرا از طریق مشارکت با بخش غیردولتی بیان می شود. لازم به ذکر است که جزییات و فهرست طرح های عمرانی استانی در بودجه ارائه نمی گردد و صرفا مبلغ کلی بودجه عمرانی هر استان در جدول شماره ۱۰ ماده واحده اعلام می شود.

ساختار کلی بودجه: معرفی کتابچه ها

• پیوست ۲: جزئیات درآمدهای دولت به تفکیک نوع و دستگاه وصول کننده:

در این بخش مشخص می شود هر یک از درآمدهای دولت از طریق کدام دستگاه وصول و محقق می شود. به عنوان مثال در لایحه بودجه ۱۴۰۲، منابع حاصل از صادرات نفت (ردیف ۲۱۰۱۰۱) از طریق شرکت ملی نفت وصول می شود.

پیوست ۳: بودجه شرکتها، بانکهای دولتی و موسسات انتفاعی وابسته به دولت:

در پیوست شماره ۳، درآمد و هزینه های شرکتها، بانکهای دولتی و موسسات انتفاعی وابسته به دولت به تفکیک سودده، زیانده و سر به سر ارائه می شود. یکی از بخشهای مهم مربوط به پیوست شماره ۳، بودجه شرکت ملی نفت است. موضوع مهم دیگری که در پیوست ۳ بیان می شود برنامه و هدف کمی هر یک از زیرمجموعه های دولتی به همراه هزینه های مربوط برای انجام آن هدف است. برای مثال در بودجه ۱۴۰۲ یکی از اهداف کمی شرکت ملی نفت موارد ذیل می باشد.

ساختار کلی بودجه: معرفی کتابچه ها

برنامه شرکت ملی نفت در پیوست شماره ۳ لایحه بودجه ۱۴۰۲

عنوان برنامه / فعالیت	سنجه عملکرد	هدف کمی سال ۱۴۰۲	جمع هزینه (میلیون ریال)
تولید و فروش میعانات گازی	هزار بشکه در سال	۴۳۶,۱۰۸.۲۵۱	۱۲۹,۳۴۰,۱۱۳
تولید و فروش گاز	میلیون مترمکعب در سال	۳۱۷,۱۶۳.۱۰۰	۷۶۱,۸۹۱,۱۰۲
تولید و فروش نفت	هزار بشکه در سال	۱,۱۲۵,۹۴۷.۲۵۵	۱,۲۸۵,۸۷۲,۲۹۹

منبع: صفحه ۱۳۱ پیوست شماره ۳ لایحه بودجه

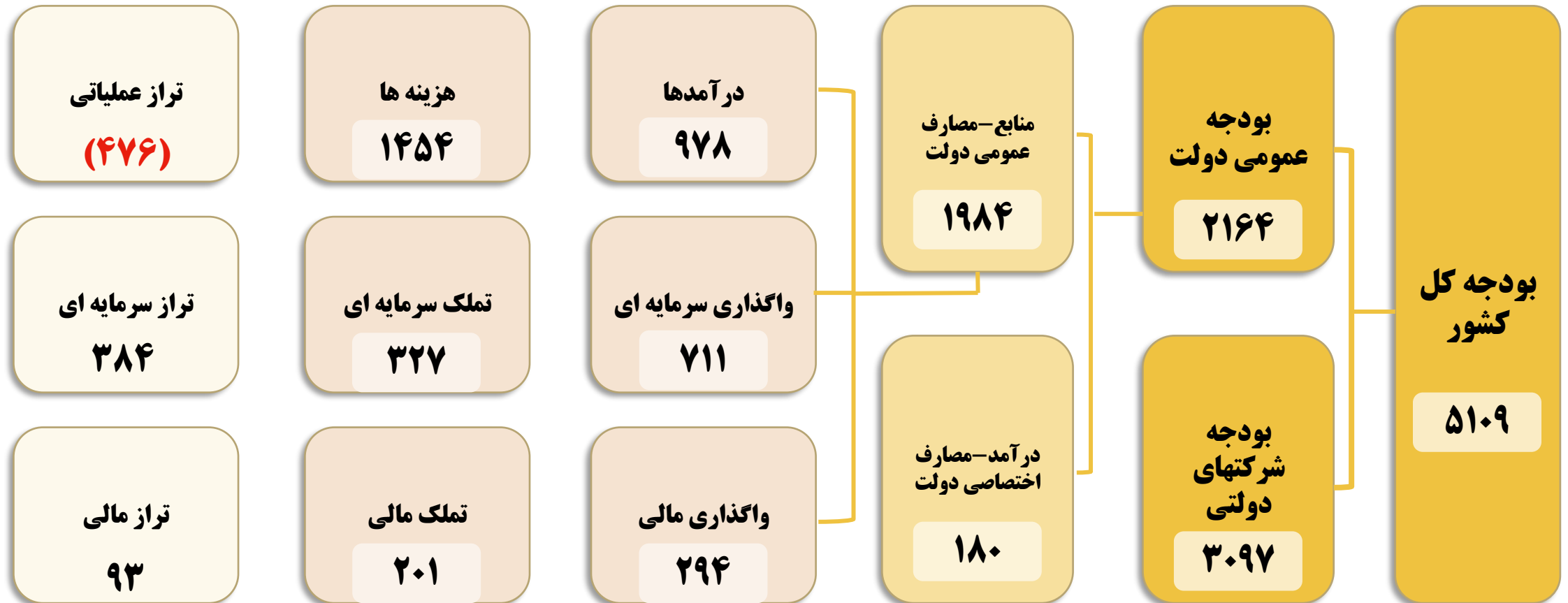
*** با توجه به اعداد ارائه شده در جدول و با در نظر گرفتن دلار ۲۳ هزار تومانی بودجه می توان گفت به نظر می رسد هزینه تولید هر بشکه نفت برای شرکت ملی نفت در حدود ۵ دلار است.

پیوست ۴: اعتبارات دستگاهها بر حسب برنامه اجرایی:

در این قسمت مشخص شده است که هر یک از دستگاههای تابعه برای چه منظوری و چه میزان بودجه دریافت می کنند.

بودجه در یک نگاه

ارقام به هزار میلیارد تومان

*** پس از جمع بودجه عمومی و شرکتهای دولتی برخی ارقام که دو بار منظور شده است، کسر می گردد.

اصطلاحات بودجه

- بودجه عمومی دولت: شامل منابع عمومی دولت و منابع اختصاصی است.

- منابع اختصاصی: محل مصرف منابع اختصاصی معمولاً همان دستگاهی است که این درآمد را ایجاد کرده است؛ به عنوان مثال درآمد دانشگاهها در همان دانشگاه مورد مصرف قرار می گیرد. با توجه به اینکه محل مصرف درآمدهای اختصاصی، تعیین شده و مشخص است معمولاً منابع عمومی دولت (نه بودجه عمومی دولت) مورد تحلیل قرار می گیرد.

- منابع عمومی: منابع عمومی دولت شامل سه بخش است:

- درآمدها: درآمدهای مالیاتی، درآمدهای گمرکی، سود سهام شرکتهای دولتی، جریمه ها و ... در این بخش قرار می گیرد.

- واگذاری داراییهای سرمایه ای: این بخش شامل منابع حاصل از واگذاری هرگونه دارایی سرمایه ای اعم از نفت، ساختمان و ... می باشد. بخش عمده منابع حاصل از واگذاری داراییهای سرمایه ای به درآمدهای حاصل از نفت و فرآورده های نفتی اختصاص دارد. شایان ذکر است که با مطرح شدن بحث مولدسازی داراییهای دولت شاهد افزایش منابع حاصل از واگذاری اموال منقول و غیرمنقول دولتی در لوایح بودجه هستیم.

- واگذاری داراییهای مالی: این بخش منابع حاصل از واگذاری هر نوع دارایی مالی را نشان میدهد. استقراض دولت از صندوق توسعه ملی نیز در این بخش منعکس می شود.

اصطلاحات بودجه

• **مصارف عمومی:** مصارف بودجه شامل سه بخش اصلی می باشد:

□ **هزینه ها:** این بخش همان هزینه های جاری دولت است که عمدتاً شامل هزینه های حقوق و دستمزد کارکنان دولت و کمک به صندوق های بازنشستگی است.

□ **تملك داراییهای سرمایه ای:** این بخش را با عنوان بودجه عمرانی نیز می شناسند که عمدتاً شامل طرح های ملی، طرح های استانی و ... می باشد.

□ **تملك داراییهای مالی:** این بخش شامل خریداری و تملك هر نوع دارایی مالی است به این ترتیب مبالغ مربوط به تسویه اوراق مالی و وام ها در این قسمت لحاظ می شود.

• **تراز عملیاتی:** تراز عملیاتی مابه التفاوت درآمد و هزینه هاست و نشان میدهد که دولت تا چه اندازه می تواند هزینه های جاری خود را از محل درآمد (مالیات و عوارض و...) تامین کند. کسری تراز عملیاتی به این معناست دولت برای پرداخت هزینه های جاری بایستی اقدام به فروش نفت و استقراض کند.

هر ساله بودجه ای که توسط دولت‌ها ارائه می شود دچار ناترازی پنهان است. در گزارشی که پیش تر توسط مرکز پژوهش‌های مجلسی در سال ۹۹ منتشر شده بود به این موضوع اشاره شده بود که به ازای هر ۱۰ هزار میلیارد تومان کسری بودجه که مستقیم یا غیرمستقیم به استقراض از بانک مرکزی منتهی شود، نرخ تورم بیش از ۲ درصد افزایش پیدا میکند.

منابع و مصارف فرابودجه ای

- مسئله حائز اهمیتی که در تحلیل بودجه باید به آن توجه داشت آن است که در لوایح بودجه معمولاً بخشی از منابع و مصارف تنها در تبصره ها ذکر می شوند و در سرجمع بودجه محاسبه نمی شوند، که اصطلاحاً به آنها منابع و مصارف فرابودجه ای گفته می شود.
- یکی از دلایل افزایش رقم بودجه سال ۱۴۰۲ آن است که در راستای شفاف سازی، بخشی از ارقام تبصره ۱۴ (قانون هدفمندی) که تا پیش از این خارج از سقف یا سرجمع منابع عمومی دولت اعلام می شد، وارد بدنه اصلی بودجه شده است.
- در محاسبه کسری بودجه، ضروری است به میزان تحقق منابع مربوط به تبصره های مذکور توجه شود؛ به عبارت دیگر بایستی کسری این تبصره ها در کنار کسری بودجه عمومی دولت مدنظر قرار گیرد.
- در ادامه گزارش جزییات تبصره ۱۴، به عنوان یکی از تبصره های مهم بودجه، به تفصیل مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

تحليل لایحه بودجه ۱۴۰۲

خلاصه لایحه بودجه ۱۴۰۲

ارقام به هزار میلیارد تومان

مصارف		منابع	
۱,۴۵۴	هزینه ها	۹۷۸	درآمدها
۳۲۸	تملك داراييهاي سرمايه اي	۷۱۲	واگذاري داراييهاي سرمايه اي
۲۰۲	تملك داراييهاي مالي	۲۹۴	واگذاري داراييهاي مالي
۱,۹۸۴	جمع مصارف عمومي دولت	۱,۹۸۴	جمع منابع عمومي دولت
۱۶۳	از محل درآمدهاي اختصاصي دولت-هزينه اي	۱۸۰	درآمدهاي اختصاصي دولت
۱۷	از محل درآمدهاي اختصاصي دولت-سرمايه اي		
۲,۱۶۴	مصارف بودجه عمومي دولت	۲,۱۶۴	منابع بودجه عمومي دولت
۳,۰۹۸	مصارف شرکتهای دولتی، موسسات انتفاعی وابسته به دولت و بانکها	۳,۰۹۸	منابع شرکتهای دولتی، موسسات انتفاعی وابسته به دولت و بانکها
۵,۲۶۲	جمع	۵,۲۶۲	جمع
۱۵۳	کسر می شود ارقامی که دوبار منظور شده است	۱۵۳	کسر می شود ارقامی که دوبار منظور شده است
۵,۱۰۹	مصارف بودجه کل کشور	۵,۱۰۹	منابع بودجه کل کشور

۱. درآمدها و هزینه های دولت

مالیات:

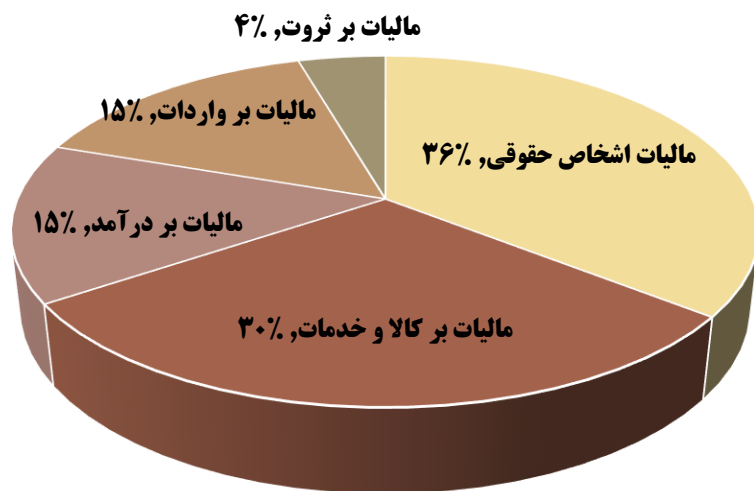
- مالیات از جمله منابع پایدار دولت به شمار می رود که سهم آن از منابع عمومی در قانون بودجه سال ۱۴۰۱ در حدود ۴۰٪ و در لایحه بودجه ۱۴۰۲، ۴۲٪ بوده است.
- رقم مالیات در قانون بودجه ۱۴۰۱، ۵۶۲ همت بوده که طبق پیش بینی مرکز پژوهشهای مجلس برآورد می شود ۵۰۴ همت از آن محقق گردد.
- درآمدهای مالیاتی در لایحه بودجه ۱۴۰۲ نسبت به قانون بودجه ۱۴۰۱ رشد ۴۷ درصدی داشته است. بیشترین درآمد حاصل از مالیات دولت از محل "مالیات کالا و خدمات" و "مالیات اشخاص حقوقی" می باشد. در ۸ ماهه سال جاری ۹۵٪ از رقم مصوب مالیات اشخاص حقوقی محقق شده است و پیش بینی می شود تا پایان سال درآمدهای این بخش به ۱۶۹ همت بالغ گردد. در لایحه ۱۴۰۲ منابع حاصل از مالیات اشخاص حقوقی ۲۹۴ همت لحاظ شده است که رشد ۷۴ درصدی نسبت به مقدار برآوردی سال ۱۴۰۱ (۱۶۹ همت) دارد. به نظر می رسد با توجه به وضعیت تورمی در کشور بخشی از این افزایش به سادگی قابلیت تحقق دارد.
- در خصوص منابع حاصل از مالیات اشخاص حقوقی باید به این موضوع توجه داشت که مطابق بند ۶ تبصره ۶، دولت تصمیم دارد به منظور حمایت از تولید نرخ مالیات موضوع ماده ۱۰۵ ق.م.م. را ۷ واحد درصد کاهش داده و از ۲۵٪ به ۱۸٪ برساند (در قانون بودجه ۱۴۰۱ نرخ مالیات به ۲۰٪ کاهش یافته بود). در چنین شرایطی به نظر می رسد دولت قصد دارد با کاهش فرارهای مالیاتی و حذف برخی از معافیتها، درآمد مذکور را پوشش دهد.

ارقام به هزار میلیارد تومان

۹۷۸	درآمدها
۸۲۶	بخش اول: درآمدهای مالیاتی
۰	بخش دوم: درآمدهای ناشی از کمکهای اجتماعی
۹۶	بخش سوم: درآمدهای حاصل از مالکیت دولت
۲۷	بخش چهارم: درآمدهای حاصل از فروش کالا و خدمات
۸	بخش پنجم: درآمدهای حاصل از جرایم و خسارات
۲۱	بخش ششم: درآمدهای متفرقه
۱,۴۵۴	هزینه ها
۴۰۵	فصل اول: جبران خدمات کارکنان
۸۲	فصل دوم: استفاده از کالاها و خدمات
۰	فصل سوم: هزینه های اموال و دارایی
۲۱	فصل چهارم: یارانه
۲۴	فصل پنجم: کمکهای بلاعوض
۵۸۶	فصل ششم: رفاه اجتماعی
۳۳۶	فصل هفتم: سایر هزینه ها
(۴۷۶)	تراز عملیاتی

۱. درآمدها و هزینه های دولت: مالیات

ترکیب درآمدهای مالیاتی لایحه بودجه ۱۴۰۲

منبع: لایحه بودجه ۱۴۰۲

شرح	۱۴۰۱		رشد لایحه ۱۴۰۲ نسبت به قانون ۱۴۰۱	پیش بینی عملکرد ۱۴۰۲
	مصوب	عملکرد ۸ ماهه پیش بینی عملکرد		
مالیات اشخاص حقوقی	۱۳۴	۱۲۷	۱۲۰%	۷۴%
مالیات بر درآمد	۸۴	۵۵	۴۴%	۳۹%
مالیات بر ثروت	۲۸	۱۱	۳۴%	۱۳۳%
مستقیم	۲۴۵	۱۹۳	۸۵%	۶۶%
مالیات بر کالا و خدمات	۲۰۹	۱۱۷	۱۹%	۳۳%
مالیات بر واردات	۱۰۷	۲۸	۱۸%	۱۷۳%
غیر مستقیم	۳۱۶	۱۴۵	۱۸%	۶۱%
کل	۵۶۱	۳۳۹	۴۷%	۶۴%

منبع: مرکز پژوهشهای مجلس

- همانطور که ملاحظه می شود در سال ۱۴۰۱ در بین انواع درآمدهای مالیاتی، دولت در حوزه دریافت مالیات اشخاص حقوقی بهترین عملکرد را داشته است؛ به نحوی که پیش بینی می شود ۱۲۶٪ رقم مصوب در قانون بودجه ۱۴۰۱ را محقق سازد.
- ضعیف ترین عملکرد مربوط به مالیات بر واردات بوده است به طوریکه در ۸ ماهه تنها ۲۶٪ آن محقق شده و پیش بینی می شود تا پایان سال کمتر از نیمی از آن محقق شود.

۱. درآمدها و هزینه های دولت: حذف برخی از معافیت های مالیاتی

• مالیات بر صادرات مواد خام و نیمه خام: در بند ن تبصره ۶ لایحه پیشنهادی دولت، عنوان شده است که در سال آینده به منظور توسعه زنجیره ارزش تولید و عبور از خام فروشی، درآمد حاصل از صادرات مواد و محصولات معدنی و صنایع فلزی و غیرفلزی از جمله بیلت، بلوم و اسلب، محصولات نفتی، گازی، پتروشیمی از جمله قیر، متانول، اوره، پلی اتیلن مشمول عوارض و مالیات صادراتی می شود. برخی از مواد خام و نیمه خامی که شامل این بند می شوند عبارتند از مواردی که در تصویب نامه شماره ۵۹۱۵۶ هیئت وزیران درج شده است.

• متوقف شدن اجرای تبصره ۷ ماده ۱۰۵ ق.م.م و تبصره ماده ۱۳۱ ق.م.م: مطابق بند ل تبصره ۶ لایحه پیشنهادی دولت، در سال ۱۴۰۲ اجرای حکم "تبصره ۷ ماده ۱۰۵ ق.م.م" و "تبصره ماده ۱۳۱ ق.م.م" موقوف الاجرا می گردد.

□ تبصره ۷ ماده ۱۰۵ ق.م.م: به ازای هر ۱۰٪ افزایش درآمد مشمول مالیات ابرازی نسبت به درآمد ابرازی مشمول مالیات عملکرد سال قبل ۱٪ و نهایتاً تا ۵٪ از نرخ ماده ۱۰۵ کاسته میشود.

□ تبصره ماده ۱۳۱ ق.م.م: به ازای هر ده درصد (۱۰٪) افزایش درآمد ابرازی مشمول مالیات اشخاص موضوع این ماده نسبت به درآمد ابرازی مشمول مالیات سال گذشته آنها، یک واحد درصد و حداکثر تا پنج واحد درصد از نرخهای مذکور کاسته می شود.

۱. درآمدها و هزینه های دولت: درآمد حاصل از بهره مالکانه و حقوق دولتی

مهمترین بخش از طبقه درآمدها، بعد از مالیات، درآمد حاصل از مالکیت دولت است و مهمترین بخش از درآمد حاصل از مالکیت دولت که بر بازار سرمایه نیز تاثیرگذار است، "درآمد حاصل از بهره مالکانه و حقوق دولتی" است. در لایحه پیشنهادی دولت، این بخش از درآمدها نسبت به قانون بودجه ۱۴۰۱ بدون تغییر بوده و ۴۰ همت لحاظ شده است. این مسئله از آن جهت که افزایشی در بهای تمام شده شرکتهای معدنی ایجاد نمیکند، مثبت تلقی می شود.

□ بهره مالکانه: عبارت است از مبلغی که دارنده پروانه بهره برداری از بهره بردار دریافت می کند. شرکتهای چادرملو، گلگهر و گهر زمین که از معدن بهره برداری میکنند اما پروانه بهره برداری به نام ایمیدرو است می بایست بهره مالکانه پرداخت کنند.

□ حقوق دولتی: مربوط به شرکتهایی است که پروانه بهره برداری به نام خودشان است. از این رو شرکتهایی مانند کنور و فملی و... حقوق دولتی پرداخت میکنند..

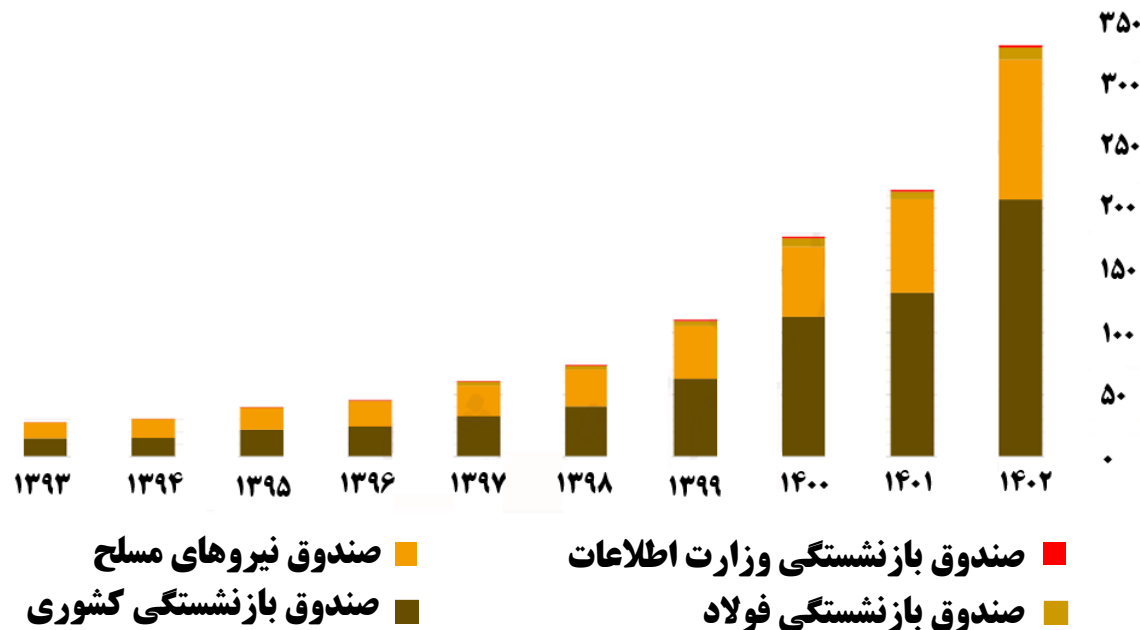
۱. درآمدها و هزینه های دولت: جبران خدمات کارکنان و رفاه اجتماعی

- یکی از اصلی ترین چالش های بودجه کشور آن است که بخش عمده منابع بودجه کشور صرف پرداخت جبران خدمات کارکنان و رفاه اجتماعی می گردد. در حالیکه کل مصارف عمومی دولت در لایحه بودجه ۱۴۰۲، ۱۹۸۴ همت است، مجموع مبالغ مربوط به "جبران خدمات کارکنان" و "رفاه اجتماعی" به تنهایی بالغ بر ۹۹۱ همت می باشد (سهیم ۵۰ درصدی از کل مصارف عمومی).
- به گزارش مرکز پژوهشهای مجلس در ایران ۱۸ صندوق بازنشستگی وجود دارد که مجموعاً ۲۳.۶ میلیون مشترک و مستمری بگیر را تحت پوشش قرار داده اند که در این میان چهار صندوق (کشوری، لشکری، فولاد و وزارت اطلاعات) قادر به پرداخت حقوق و مزایای بازنشستگان از منابع داخلی خود نیستند. ناترازی منابع و مصارف صندوق های مذکور باعث شده که دولت هر ساله بخشی از منابع عمومی خود را به رفع ناترازی این صندوق ها اختصاص دهد.
- ذکر این نکته ضروری است که اکثریت صندوق های دستگاهی وضعیت مشابهی دارند با این تفاوت که کمبود درآمد آنها از طریق دستگاه مادر (نظیر صدا و سیما، هواپیمایی ملی ایران و ...) تامین می شود، از این رو ارقام مربوطه به صورت شفاف در بودجه عمومی ذکر نمی شود.

۱. درآمدها و هزینه های دولت: جبران خدمات کارکنان و رفاه اجتماعی

- در لایحه پیشنهادی دولت برای چهار صندوق مورد اشاره، مجموعاً ۳۳۱ همت اعتبار تخصیص یافته است. علاوه بر این دولت ۱۶ همت برای سازمان تامین اجتماعی و ۴ همت برای صندوق کشاورزان، روستاییان و عشایر در نظر گرفته است.
- ناترازی صندوق های بازنشستگی از جمله مواردی است که بر رشد نقدینگی و تورم کشور تاثیرگذار است.

وابستگی صندوق های بازنشستگی به بودجه عمومی (هزار میلیارد تومان)

۲. واگذاری و تملک داراییهای سرمایه ای

منابع حاصل از نفت و فرآورده های نفتی:

- منابع حاصل از فروش نفت با مفروضات خوش بینانه ای، پیش بینی شده است. مفروضات این بخش از درآمدهای دولت عبارتند از:

- فروش ۱.۴ میلیون بشکه نفت در روز

- قیمت نفت: ۸۵ دلار

- نرخ تسعیر: ۲۳ هزار تومان

- خالص صادرات گاز و میعانات گازی: ۲.۸۶ میلیارد دلار

- فروش ۱۴۵ هزار بشکه خوراک شرکتهای پتروشیمی

- سهم صندوق توسعه ملی: ۴۰٪

- سهم شرکت ملی نفت: ۱۴.۵٪

- مقدار و نرخ فروش نفت لحاظ شده در بودجه اعداد خوش بینانه ای هستند که نیاز به تعدیل دارند.

ارقام به هزار میلیارد تومان

۷۱۲	واگذاری داراییهای سرمایه ای
۶۰۴	بند اول: منابع حاصل از نفت و فرآورده های نفتی
۱۰۸	بند دوم: منابع حاصل از فروش و واگذاری اموال منقول و غیرمنقول
۰	بند سوم: منابع حاصل از واگذاری طرح تملک داراییهای سرمایه ای
۳۲۸	تملك داراییهای سرمایه ای
۲۰۷	فصل اول: ساختمان و سایر مستحقات
۶۴	فصل دوم: ماشین آلات و تجهیزات
۰	فصل سوم: سایر داراییهای ثابت
۰	فصل چهارم: استفاده از موجودی انبار
۰	فصل پنجم: ارقام گرانبها
۹	فصل ششم: زمین
۴۷	فصل هفتم: سایر داراییهای تولید نشده
۳۸۴	خالص داراییهای سرمایه ای

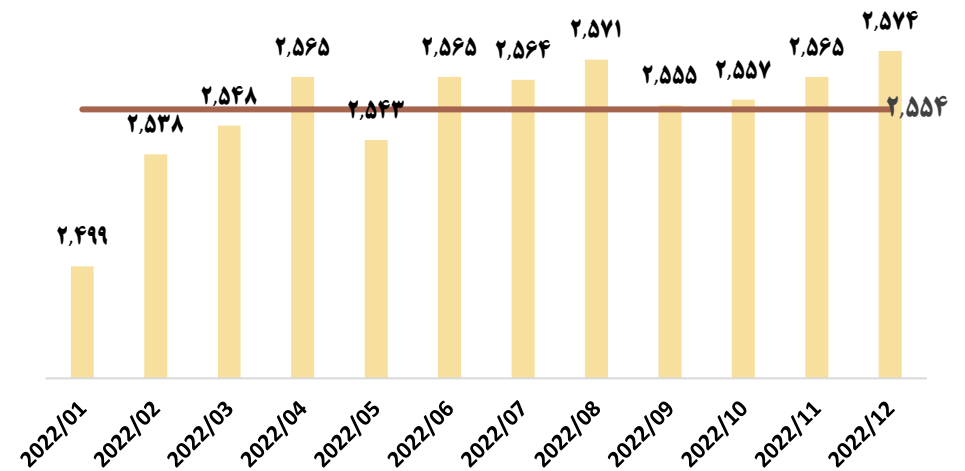
۲. واگذاری و تملک داراییهای سرمایه ای: منابع حاصل از نفت و فرآورده های نفتی

- بنابر گزارش اوپک تولید نفت ایران در حدود ۲.۵ میلیون بشکه در روز است که از این میزان ۱.۸ میلیون بشکه در داخل مصرف می شود؛ لذا به نظر می رسد دولت تنها میتواند ۷۰۰ هزار بشکه در روز نفت صادر کند.
- با توجه به شرایط تحریمی کشور نفت ۸۵ دلاری قدری خوش بینانه بوده و عدد واقع بینانه میتواند در حدود ۷۰-۷۵ دلار باشد.

منابع حاصل از نفت و فرآورده های نفتی در لایحه بودجه ۱۴۰۲ (هزار میلیارد تومان)

مبلغ	عنوان	ردیف
۴۳۸	منابع حاصل از صادرات نفت (تسعیر به نرخ ETS)	۲۱۰۱۰۱
۶۵	منابع حاصل از صادرات میعانات گازی و خالص صادرات گاز طبیعی (تسعیر به نرخ ETS)	۲۱۰۱۰۲
۱۶	منابع حاصل از صادرات فرآورده های نفتی و میعانات گازی	۲۱۰۱۰۵
۸۴	منابع حاصل از یک در هزار ارزش نفت خام تولیدی موضوع برقی کردن چاههای کشور	۲۱۰۱۰۶
۰	سه درصد صادرات نفت خام، میعانات گازی و خالص صادرات گاز طبیعی (تسعیر به نرخ ETS)	۲۱۰۱۰۹
۶۰۴	منابع حاصل از نفت و فرآورده های نفتی	۲۱۰۱۰۰

روند تولید ماهانه نفت ایران (هزار بشکه)

۲. واگذاری و تملک داراییهای سرمایه ای: پیش بینی دلار بودجه با احتساب مفروضات جدید

در صورت عدم تخصیص ارز ترجیحی به کالاهای اساسی و با احتساب مفروضات جدید (صادرات ۷۰۰ هزار بشکه و نفت ۷۰ دلار) نرخ دلار بودجه به منظور تحقق منابع ریالی مربوط به صادرات نفت، ۵۸ هزار تومان خواهد بود.

کل درآمد نفتی

$$0.7 \times 70 \times 365 = 17.8 \text{ Billion Dollars}$$

سهم صندوق توسعه ملی

$$(40\% \times 17.8 = 7.1 \text{ Billion Dollars})$$

سهم شرکت ملی نفت

$$(14.5\% \times 17.8 = 2.6 \text{ Billion Dollars})$$

سهم مناطق نفت خیز و توسعه نیافته

$$(3\% \times 17.8 = 0.5 \text{ Billion Dollars})$$

منابع حاصل از صادرات نفت

7.6 Billion Dollars

با توجه به ارقام محاسبه شده میتوان گفت رقم دلار بودجه میتواند ۵۸ هزار تومان باشد.

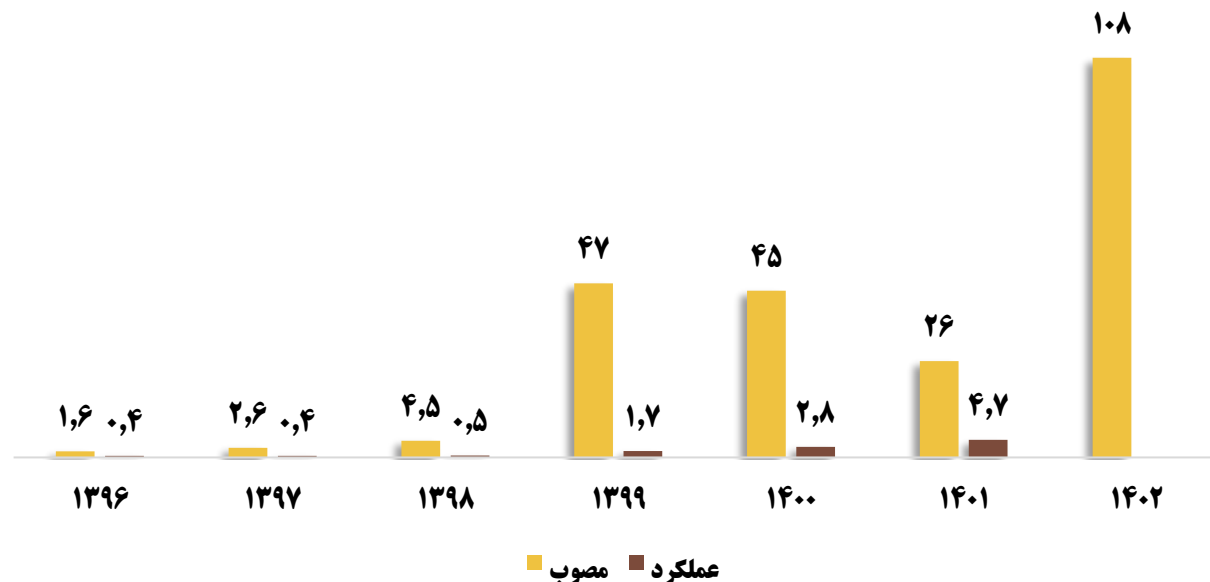
منابع حاصل از صادرات نفت (ردیف ۲۱۰۱۰۱)

۴۳۸ هزار میلیارد تومان

۲. واگذاری و تملک داراییهای سرمایه ای: منابع حاصل از واگذاری اموال منقول و غیرمنقول

دولت در حالی در لایحه پیشنهادی خود، ۱۰۸ همت درآمد از محل مولدسازی و فروش داراییها پیش بینی کرده است که بنابر گزارش مرکز پژوهشهای مجلس منابع حاصل از این حوزه در شش سال اخیر (از سال ۹۶ تا پایان آبان ۱۴۰۱) جمعا حدود ۱۱ همت بوده است. مطابق بند ۵ تبصره ۱۱ به نظر می رسد آنچه که در این حوزه مدنظر است عمدتا فروش املاک مازاد دولتی است. خبری که در روزهای اخیر در این راستا منتشر شد و حاشیه های فراوانی به دنبال داشت آن بود که طبق مصوبه شورای عالی هماهنگی اقتصادی سران قوا، کمیته ای ۷ نفره اختیار فروش اموال مازاد دولتی را بر عهده خواهد گرفت که از "مصونیت قضایی" برخوردار است!

وضعیت فروش و واگذاری اموال منقول و غیرمنقول دولت (هزار میلیارد تومان)

۳. واگذاری و تملک داراییهای مالی

ارقام به هزار میلیارد تومان

۲۹۴	واگذاری داراییهای مالی
۱۸۵	بند اول: منابع حاصل از فروش و واگذاری انواع اوراق مالی و اسلامی
۰	بند دوم: منابع حاصل از استفاده از تسهیلات خارجی
۰	بند سوم: منابع حاصل از استفاده از موجودی حساب ذخیره ارزی
۲	بند چهارم: منابع حاصل از دریافت اصل وامها
۱۰۶	بند پنجم: منابع حاصل از واگذاری شرکتهاى دولتی
۱	بند ششم: منابع حاصل از برگشتی سالهای قبل
۰	بند هفتم: منابع حاصل از استفاده از صندوق توسعه ملی
۰	بند هشتم: منابع حاصل از سایر واگذاریها
۰	بند نهم: انتشار اوراق صکوک اجاره به منظور تسویه مطالبات قطعی اشخاص حقیقی و حقوقی
۲۰۲	تملك داراییهای مالی
۴	اعتبارات موضوع واگذاری سهام
۱۷۴	بازپرداخت اصل اوراق مالی
۱	بازپرداخت اصل تسهیلات بانکی
۵	تعهدات پرداخت نشده سالهای قبل
۱۸	بازپرداخت اصل وام های خارجی و بلندمدت
۰	واگذاری طرح های تملک داراییهای سرمایه ای
۰	سرمایه گذاری، کمکهای فرهنگی و اقتصادی بین المللی
۹۲	خالصی داراییهای مالی

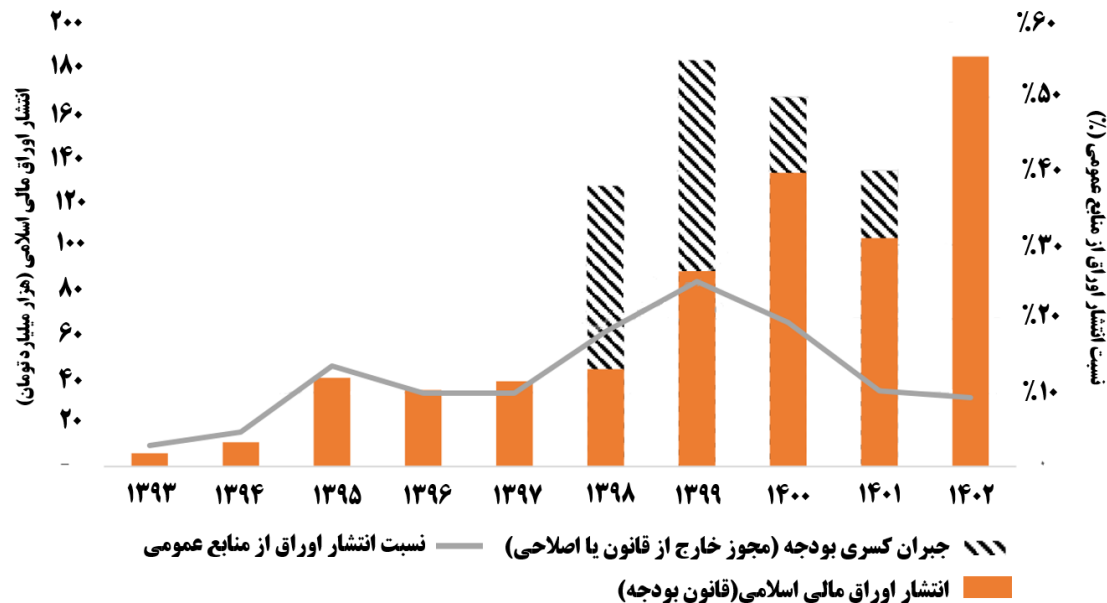
- مسئله بسیار مهمی که در خصوص انتشار اوراق باید به آن توجه داشت آن است که بخش عمده منابع حاصل از این حوزه صرف بازپرداخت اوراق سررسید شده می شود، لذا نمیتوان برای جبران کسری بودجه به این بخش چندان اتکا کرد.
- حدود ۱۰۶ همت از منابع حاصل از واگذاری داراییهای مالی به واگذاری شرکتهاى دولتی اختصاص دارد که با توجه به رویه سالهای اخیر تحقق آن دور از دسترس است. در قانون بودجه ۱۴۰۱، این بخش مبلغ ۷۱ همت را به خود اختصاص داده بود که با توجه به واگذاری بلوک ۱۲ درصدی هلدینگ خلیج فارس در حدود نیمی از آن تحقق یافته است. به نظر می رسد از مبلغ ۱۰۶ همت ارائه شده در لایحه پیشنهادی بودجه با توجه به اقساط واگذاری هلدینگ خلیج فارس، ۲۸ همت به طور قطعی محقق خواهد شد اما در خصوص قابلیت تحقق ۸۰ همت باقی مانده ابهام جدی وجود دارد.

- اقساط مربوط به واگذاری هلدینگ خلیج فارس: هر شش ماه یکبار تا چهار سال حدود ۱۴ هزار میلیارد تومان.

۳. واگذاری و تملک داراییهای مالی

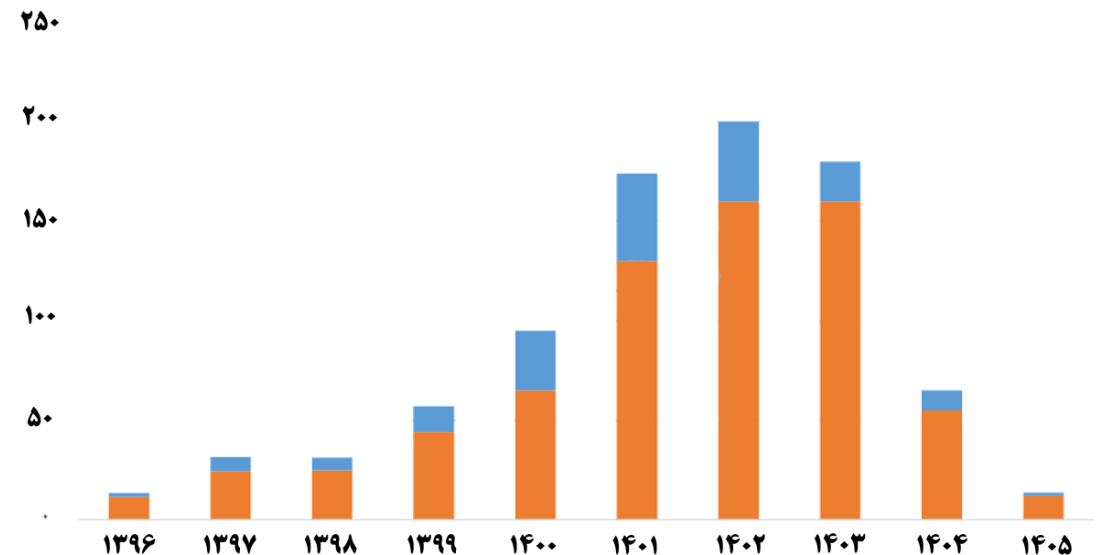
تا پیش از سال ۹۸ انتشار اوراق از منابع دولت سهم ۱۰ درصدی داشت اما از سال ۹۸ و با شروع تحریم ها شاهد افزایش سهم اوراق از منابع بودجه بودیم به نحوی که در سال ۹۹ به حدود ۲۵ درصد رسید. پس از آن این نسبت روند کاهشی به خود گرفت. نزدیک شدن به سررسید حجم بالای اوراقی که در سالهای ۹۸ تا ۱۴۰۰ منتشر شده بود موجب شده دولت به ناچار بخش عمده ای از منابع حاصل از این بخش را به بازپرداخت اصل و سود اوراق اختصاص دهد. بخش عمده بار مالی بازپرداخت این اوراق در سالهای ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۳ خواهد بود.

حجم انتشار اوراق بدهی به منظور تامین منابع عمومی دولت

منبع: مرکز پژوهشهای مجلس

بازپرداخت اصل و سود اوراق مالی (هزار میلیارد تومان)

منبع: مرکز پژوهشهای مجلس

تبصره ۱۴ لایحه بودجه ۱۴۰۱

تبصره ۱۴ (هدفمندی): تغییر نرخ خوراک و سوخت؛ تلاش برای حل ناترازی گاز

تبصره ۱۴ بودجه، شامل احکامی مربوط به اجرا یا اصلاح قانون هدفمندی یارانه‌ها و منابع و مصارف سازمان هدفمندی است. منابع و مصارف این تبصره در بودجه عمومی ارائه نمی‌شود اما در بیان اهمیت آن، تنها کافی است به این موضوع اشاره شود که منابع این تبصره در لایحه بودجه پیشنهادی دولت ۶۶۰ همت بوده است و خود میتواند به عنوان بودجه ای موازی تلقی شود.

ارقام به هزار میلیارد تومان

مصارف				منابع			
تغییرات	لایحه ۱۴۰۲	قانون بودجه ۱۴۰۱	عنوان	تغییرات	لایحه ۱۴۰۲	قانون بودجه ۱۴۰۱	عنوان
۵۸%	۳۱۵	۲۰۰	یارانه نقدی و معیشتی	۲۰%	۹۳	۷۷	دریافتی حاصل از فروش داخلی فرآورده های نفتی
۹۷%	۶۹	۳۵	یارانه دارو	-۱۶%	۲۴۸	۲۹۳**	دریافتی حاصل از فروش صادراتی فرآورده های نفتی
-۵%	۴۵	۴۸	مستمری خانوارهای تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی و سازمان بهزیستی کشور	۹۲%	۱۶۳	۸۵	دریافتی حاصل از فروش داخلی گاز طبیعی (با احتساب عوارض و مالیات بر ارزش افزوده)
-۲۱%	۵۶	۷۱	یارانه نان	۱۹%	۱۱۲	۹۴	منابع حاصل از اصلاح نرخ خوراک پتروشیمی ها در سقف ۷۰۰۰ تومان و افزایش ۱۰ واحد درصد بر نسبت نرخ سوخت صنایع به خوراک پتروشیمی
۲۴%	۱۲۶	۱۰۲	هزینه تولید، انتقال، توزیع و فروش و بازپرداخت تعهدات	-۲۷%	۴۴	۶۱	منابع حاصل از افزایش قیمت و فروش فرآورده های نفتی صادراتی
۵۴%	۴۹	۳۲	عوارض و مالیات بر ارزش افزوده فرآورده های نفتی و گاز طبیعی و تعهدات	-	۰	۲۶	سایر
-	۰	۱۴۹	سایر				
۴%	۶۶۰	۶۳۶	جمع	۴%	۶۶۰	۶۳۶	جمع

** دریافتی حاصل از فروش فرآورده های نفتی سال ۱۴۰۱ شامل صادرات LPG، اتان و گوگرد نیز می باشد.

تبصره ۱۴ (هدفمندی): تغییر نرخ خوراک و سوخت؛ تلاش برای حل ناترازی گاز

- در قسمت منابع تبصره ۱۴ تغییرات مهمی به چشم میخورد که بر شرکتهای بازار سرمایه تاثیرگذار است. یکی از این موارد تغییر سقف نرخ خوراک شرکتهای پتروشیمی از ۵ هزار تومان به ۷ هزار تومان است؛ ضمن اینکه دولت تصمیم دارد نسبت نرخ سوخت صنایع به خوراک پتروشیمی را ۱۰ واحد درصد افزایش دهد. این نرخ در حالی مطرح می شود که نرخ گاز در هاب های تولیدکننده به مراتب پایین تر از این اعداد است.
- در لایحه بودجه ۱۴۰۲ دریافتی حاصل از فروش داخلی گاز طبیعی رشد ۹۲ درصدی نسبت به قانون بودجه ۱۴۰۱ دارد. به نظر می رسد دولت با افزایش قیمت گاز خانگی در تلاش است تا مشکل ناترازی گاز در کشور و تعطیلی صنایع در فصل زمستان را تا حدودی کاهش دهد. در این راستا ذکر این نکته ضروری است که در هفته های اخیر نرخ گاز مشترکین خانگی افزایش پیدا کرده است. این اقدام دولت در راستای بند ک تبصره ۱۵ و بند م تبصره ۱ قانون بودجه ۱۴۰۱ بوده است، به نظر می رسد روند رشد قیمت خانگی با توجه به رشد ۹۲ درصدی مبلغ فروش گاز داخلی در لایحه ۱۴۰۲ همچنان ادامه داشته باشد.

وضعیت رشد تعرفه گاز خانگی از ۱۶ آذر

پلکان	سهم از مصرف گاز	درصد رشد تعرفه
اول تا سوم	۲۷%	۰%
چهارم تا ششم	۴۲%	۳۰%
پنجم تا دهم	۲۵%	۵۰%
یازدهم و دوازدهم	۶%	هر مترمکعب ۵ و ۶ هزار تومان

تبصره ۱۴ (هدفمندی): افزایش مبلغ فروش فرآورده های نفتی؛ یارانه نان

- اگرچه در لایحه بودجه ۱۴۰۲ مبلغ فروش داخلی فرآورده های نفتی رشد ۲۰ درصدی نسبت به قانون بودجه ۱۴۰۱ داشته است، اما مسئولین فعلا افزایش نرخ فرآورده های نفتی را برای سال بعد تکذیب کرده و دلیل این رشد را رشد تعداد خودروها و وسایل نقلیه اعلام کرده اند.
- در خصوص یارانه نان (خرید تضمینی گندم) باید توجه داشت که دولت تصمیم دارد علاوه بر یارانه ۵۶ همتی که در جدول تبصره ۱۴ ارائه شده، ۴۸.۵ همت از منابع مربوط به عوارض و مالیات بر ارزش افزوده فرآورده های نفتی و گاز طبیعی را به این حوزه اختصاص دهد (رجوع شود به جز ۶ بند الف تبصره ۱۴)، لذا منابع تخصیص یافته به یارانه نان مجموعاً ۱۰۴.۵ همت خواهد بود که رشد ۴۷ درصدی نسبت به قانون بودجه ۱۴۰۱ دارد. گفته می شود اعتبار مورد نیاز این بخش در سال ۱۴۰۲ بیش از ۱۴۰ هزار میلیارد تومان خواهد بود.

